RubenWillaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Franchommelaan
(Blankenberge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019B60
Januari 2020

NOTA

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1 Programma van maatregelen 6

1.1 Administratieve gegevens 6
1.2 Synthese 8
1.3 Gemotiveerd advies 9
1.4 Conclusie 10

2 Bibliografie 11

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....7

TABELLENLIJST

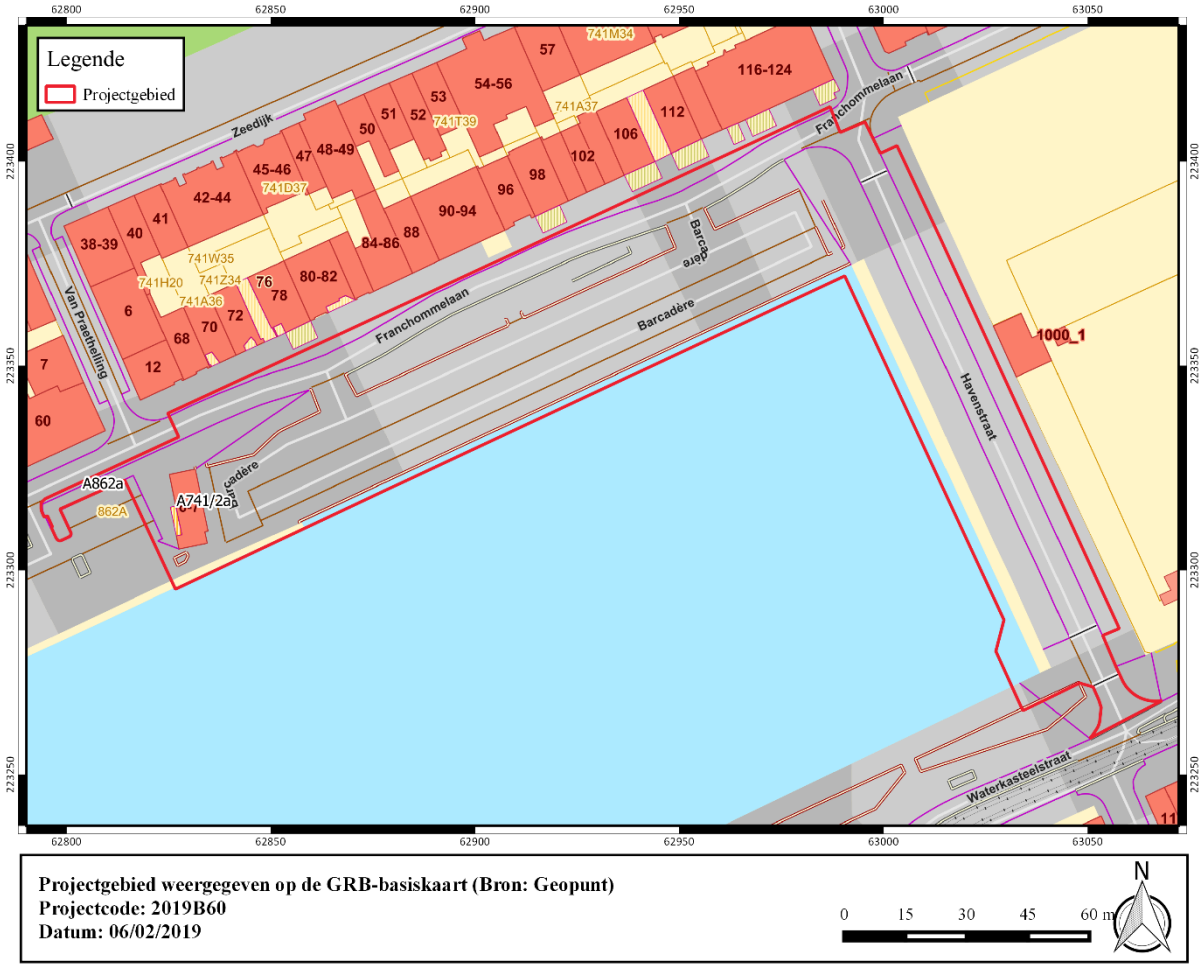
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 6

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust Afdeling Kust Vrijhavenstraat 3 8400 Oostende	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Blankenberge
	Deelgemeente	/
	Postcode	8370
	Adres	Franchommelaan – Barcadère – Havenstraat 8370 Blankenberge
	Toponiem	Franchommelaan
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X_{min} = 62790 Y_{min} = 223237 X_{max} = 63072 Y_{max} = 223433
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Blankenberge, Afdeling 1, Sectie A, nr's: 862a, 741/2a Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de heraanleg van de kademuren en het wegdek aan Franchommelaan en de Havenstraat te Blankenberge. Het terrein waar deze werken plaatsvinden is ca. 1,1 ha groot en is heden verhard en in gebruik als parking en wegenis. De werken omvatten o.a. het verwijderen van de aanwezige verharding, het plaatsen van damwanden, het vervangen van de kaaimuren en de realisatie van een nieuwe stormmuur. Deze nota vormt een aanvulling op de reeds bekrachtigde archeologienota met ID 11289 naar aanleiding van het bekomen van gedetailleerdere informatie betreffende de huidige toestand van het terrein.

Landschappelijk gezien is het onderzoeksgebied gelegen aan de kust. Het ligt langsheen de Blankenbergse haven, die samen met de spuikom verbonden is met de Vaargeul en de Blankenbergse vaart. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het Holoceen die rusten op getijdenafzettingen van het Holoceen. De Pleistocene sequentie bestaat uit eventueel aanwezige eolische afzettingen van het Weichseliaan en getijdenafzettingen van het Eemiaan. Ter hoogte van het plangebied geeft de bodemkaart geen informatie weer m.b.t. het aanwezige sediment. Het terrein is gekarteerd als bebouwd ("OB"). Op het plangebied werd in maart 2019 een booronderzoek uitgevoerd in functie van verontreiniging. Uit de boorstaten binnen de grenzen van het onderzoeksgebied blijkt dat de aanwezige verharding een diepte bereikt tot ca 0,5m onder het huidige maaiveld[1]. De reeds uitgevoerde bodemonderzoeken maken geen melding van onderliggend kustveen of stabilisatiehorizonten. Bijkomende informatie over de archeologische bewaringscondities kan uit de beschreven boorstaten niet afgeleid worden. Op het lokale hoogtemodel is te zien hoe de Havenstraat een tweetal meter hoger gelegen is dan het achterliggende landschap. Naar alle waarschijnlijkheid werd een deel van het uitgegraven sediment tijdens de aanleg van de haven als dijklichaam opgeworpen.

De historische bronnen wijzen op een ligging ten zuidwesten van de historische stadskern van Blankenberge. Op de Ferrariskaart is zichtbaar dat het terrein ten zuiden ligt van een oost-west gerichte dijk. Het plangebied is ten dele in gebruik als akker, maar hoofdzakelijk als waterverzadigde weide. Langsheen het dijklichaam zijn verschillende nattere depressies weergegeven. Net ten noordoosten van het plangebied is een hoeve afgebeeld. Ter hoogte van het plangebied is "Schaepe Kerckhof" aangeduid. Dit betreft een scheepskerkhof waarvan 19e-eeuwse bronnen niet langer melding maken. Eventueel overgebleven resten zullen zeer waarschijnlijk opgeruimd zijn bij het aanleggen van de haven en de omliggende infrastructuur in 1860-1865. Het plangebied komt dus echt tot ontwikkeling in de tweede helft van de 19e eeuw, wanneer het toerisme in de badstad een hoge vlucht neemt. In zowel de Eerste en Tweede Wereldoorlog werd langsheen de kustlijn door de Duitse bezetter een systeem van kustverdediging uitgewerkt. Vanwege dit gegeven is een historisch onderzoek uitgevoerd op basis van luchtfoto's. Op luchtbeelden uit de periode 1917-1918 is te zien hoe in het noorden van het onderzoekgebied vermoedelijk materiaal wordt gestockeerd in open lucht of onder lichte structuren of barakken. Er zijn geen wijzigingen te herkennen in het gebouwenbestand tijdens het interbellum. Op de beschikbare luchtbeelden die dateren van de laatste jaren van de Tweede Wereldoorlog zijn geen structuren herkenbaar. Buiten het onderzoeksgebied kan opgemerkt worden dat muren worden opgericht tussen de huizenblokken om de straten te blokkeren. De huidige toestand is herkenbaar op de topografische kaart van het Ministerie voor Openbare Werken en Wederopbouw. De situatie weergegeven op deze kaart is ook herkenbaar op de orthofotosequentie, die weinig tot geen evolutie weergeeft de voorbije decennia.

[1] S.n., 2019, Standaard technisch verslag, MDK O42, Vernieuwen deel kaaimuren in de jachthaven, Havenstraat Zn, Franchommelaan Zn en Barcadère te 8370 Blankenberge, pp. 77

Op of in de directe omgeving van het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. De gekende waarden aangegeven op het kaartblad van de CAI bestaan hoofdzakelijk uit cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse en vroegmoderne structuren. Tijdens veldprospecties werden restanten van laatmiddeleeuwse dijkelementen in kaart gebracht. Daarnaast werden bij werfcontroles relicten uit de late middeleeuwen en vroegmoderne periode onderzocht. Ook toevalsvondsten wijzen in hoofdzaak op menselijke occupatie in de late middeleeuwen. Opmerkelijk maakt de CAI melding van een brandrestengraf uit de midden-Romeinse tijd ter hoogte van de spuikom (CAI 75183). Ook maakt de CAI melding van Romeinse bewoning ten westen van het onderzoeksgebied. Hoewel weinig gegevens beschikbaar zijn over deze oudere bewoning in de kustvlakte wijst recent onderzoek erop dat de kuststreek zeker tijdens de Romeinse periode en vroege middeleeuwen was bewoond. Vaak werden woonplatformen opgeworpen waarop bewoning zich situeerde. Het klassieke beeld van een zeer extensieve schapenteelt en enkele vluchtheuvels en weinig menselijke activiteit in het polderlandschap voor de volle en late middeleeuwen lijkt achterhaald.

Op basis van landschappelijke en cartografische gegevens, evenals de gekende waarden in de omgeving dient rondom het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit resten van bewoning, begraving en artisanale activiteiten vanaf de Romeinse periode, al dan niet gesitueerd op kunstmatige wooneilanden. Desondanks deze verwachting wordt een doorlopend archeologisch onderzoekstraject als weinig zinvol beschouwd. De voornaamste reden hiervoor is het gedeeltelijk vergraven karakter van het onderzoeksgebied in combinatie met de beperkte oppervlakte en lineaire vorm van de potentieel onverstoorde zones langsheen de haven.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de realisatie van de nieuwe stormmaatregelen aan de haven van Blankenberge worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. Hoewel de beschikbare gegevens wijzen op een trefkans inzake bewoning vanaf de Romeinse periode kan op basis van de plannen van de bestaande toestand over het grootste deel dat het terrein uitgegaan worden van een vergraven situatie. Zo kan op basis van de beschikbare plannen aangetoond worden dat de geplande werken ter hoogte van de Havenstraat grotendeels samenvallen met de reeds bestaande kaaimuur. Hierdoor resteert er een strook van ca. 735m^2 waar vooralsnog geen concrete aanwijzingen zijn voor een verstoord bodemarchief. Redelijkerwijs kan echter aangenomen worden dat de haven met een talud is uitgegraven en de verstoorde zone vermoedelijk groter is dan louter de aanwezige kaaimuur. Gelet op de beschreven verwachting kan archeologisch onderzoek op dergelijke beperkte oppervlakte, in combinatie met de lineaire vorm van de resterende strook, geen wezenlijke kenniswinst verwacht worden.
Ook met betrekking tot de geplande werken aan de Franchommelaan dient uitgegaan te worden van een gedeeltelijk vergraven terrein. Een groot deel van het onderzoeksgebied bestaat namelijk uit een ‘zwevend’ wegdek. Indien de geplande werken er afgetoetst worden aan de beschikbare gegevens dient geconcludeerd te worden dat de werken een strook van ca. 2300 m² bedreigen waar vooralsnog niet uitgegaan kan worden van een reeds weggegraven bodemarchief. Vanwege de lineaire vorm van deze ingreep wordt verder onderzoek er evenwel weinig zinvol geacht. De verwachting ter hoogte van het onderzoeksgebied bestaat uit sporen van bewoning of andere activiteiten. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot deze verwachting is een proefsleuvenonderzoek. Vanwege de vorm van de onverstoorde delen van het onderzoeksgebied kan bij een proefsleuvenonderzoek echter weinig resultaat

verwacht worden. Aangezien eventueel aanwezige resten niet in een ruimer kader kunnen bestudeerd kunnen worden of in relatie met andere relicten is de kans uitermate klein dat bijkomende onderzoeksdaden in dit geval nog kunnen leiden tot kenniswinst. Een bijkomend argument om af te zien van verder onderzoek is het vastgestelde hoogteverschil tussen het onderzoeksgebied en het achterliggende polderlandschap. Dit impliceert dat het oorspronkelijk maaiveld zich op aanzienlijke diepte bevindt. Een proefsleuvenonderzoek op die diepte dient in trappen te gebeuren waardoor rekening gehouden dient te worden met een aanzienlijk grondverzet. Vanwege dit gegeven, in combinatie met het beperkte potentieel aan kenniswinst, wordt verder archeologisch onderzoek als weinig zinvol beschouwd.

Uiteraard dient de uitvoerder van de werken zich bewust te zijn van de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed.

1.4 Conclusie

De initiatiefnemer plant infrastructuurwerken aan de haven van Blankenberge. De beschikbare gegevens wijzen op een trefkans inzake bewoningssporen vanaf de Romeinse periode rondom het onderzoeksgebied. Op basis van de beschikbare plannen van de huidige toestand dient echter geconcludeerd te worden dat de meerderheid van de geplande werken samenvalt met reeds vergraven zones. Enkel ter hoogte van een smalle strook langs de Franchommelaan kan niet uitgegaan worden van een verstoord gegeven. Vanwege de lineaire vorm en de beperkte oppervlakte van het resterend terreindeel en de diepteligging van het oorspronkelijke maaiveld wordt verder onderzoek echter weinig zinvol geacht.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.